

تاریخ تفکر مدیریت

مورگن ویتزل

ترجمه و اقتباس:

دکتر علی اکبر فرهنگی

استاد ممتاز دانشگاه علوم و تحقیقات و دانشگاه تهران

بهاره ثاقب

مهران ابراهیمی نژاد

سرشناسه: ویتزل، مورگن، ۱۹۶۰م؛ Witzel, Morgen | عنوان و نام پدیدآورنده: تاریخ تفکر مدیریت / مورگن ویتزل؛ ترجمه و اقتباس: علی اکبر فرهنگی، بهاره ثاقب، مهران ابراهیمی نژاد؛ ویراستار: حسام الدین حقیقیان. | مشخصات نشر: تهران، نشر جام جم، ۱۳۹۸ | مشخصات ظاهری: ۴۶۴ ص. شابک: ۹۴-۸-۵۶۶۲-۶۰۰-۹۷۸ | وضعیت فهرست نویسی: فیپا | یادداشت: عنوان اصلی: history of management thought, 2nd ed, 2017. | موضوع: علم مدیریت | تاریخ: ۴۳۵-۴۶۴؛ همچنین به صورت زیرنویس | موضوع: مدیریت -- تاریخ: Management -- History | موضوع: علم مدیریت | یادداشت: کتابنامه: ص. ۴۳۵-۴۶۴؛ همچنین به صورت زیرنویس | موضوع: مدیریت -- تاریخ: Management -- History | شناسه افزوده: فرهنگی، علی اکبر، ۱۳۲۱-، مترجم | شناسه افزوده: ثاقب، بهاره، ۱۳۵۸-، مترجم؛ شناسه افزوده: ابراهیمی نژاد، مهران، ۱۳۵۷-، مترجم | رده بندی کنگره: ۵/۳۰۸۵۳ | رده بندی دیویی: ۰۰۹/۶۵۸ | شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۹۳۹۲۰

ناشر: نشر جام جم

عنوان: تاریخ تفک مدیریت

نویسنده: مونس ویتزل

ترجمه: مایا پاسکوتسکی علی اکبر فرهنگی «استاد ممتاز دانشگاه علوم و تحقیقات و دانشگاه تهران».

بهاره ثاقب، مونس ایرامی نژاد

ویراستار: حسین الحسن حقانیان

نمونه خوان: منصور جلیلی تهرانی

مدیر هنری: حسین کریمزاده

شابک: ۸-۹۴-۵۶۶۲-۶۰۰-۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سروش

تمام حقوق چاپ و نشر، محفوظ و متعلق به نشر جام جم است.

نشانی: تهران - بلوار نلسون ماندلا (آفریقا) - خیابان عاطفی غربی پلاک ۷۲ - طبقه ۴ - واحد ۸

تلفن: ۴۲۷۲۱۴۱۷-۰۲۱

فهرست

۱۷	سخن مترجم
۲۱	فصل اول: مقدمه
۲۷	چرا تاریخچه تفکر مدیریت اهمیت دارد؟
۳۰	چالش و پاسخ
۳۱	گمشده در مسیر
۳۳	ساختار این کتاب
۳۹	فصل دوم: تفکر مدیریت کهن
۴۳	مصر و خاور نزدیک
۴۶	هند
۵۰	چین
۵۱	کنفوسیوس
۵۶	لائوتسه
۵۸	هان فی
۶۱	تأمل: ماندگاری دیوان سالاری
۶۳	نویسندگان چینی «راهبرد»
۶۵	یونان و روم
۶۶	افلاطون
۶۷	گزنفون
۶۹	نویسندگان رومی
۷۲	نتیجه‌گیری‌ها

فصل سوم: تفکر مدیریت در عصر تجارت

عصر تجارت

رهبری اسلامی

حکومت در اوایل اسلام

بازرگانی اسلامی

ابن خلدون

تفکر اسلامی اخیر در عصر تجارت

اروپای قرون وسطا

قوانین رهبانیت

مدیران روحانی

سازمان زیستی: جان از اهالی سالیسیری

نظریه‌های تجاری در قرون وسطا

آس: از تاجر خوب تا سرمایه‌داری مهربان

مدیریت شرکت‌های تجاری

مدیریت و سرمایه‌داری

سایر نقاط: نیا

نتیجه‌گیری‌ها

فصل چهارم: تفکر مدیریت در عصر روشنگری

روحیه جست‌وجوگری

اکتشاف خود

اقتصاددانان و مدیریت

مدیریت نیروی کار

افزایش وسعت شرکت‌ها

اندرو بور و چارلز بابیج

متفکران در حوزه راهبرد و رهبری

کتاب اصلی و کتب راهنما در مورد مدیریت

مدیریت در انقلاب صنعتی

تأمل: روباه‌ها و جوجه‌تیغی‌ها

پیشرفت‌ها در حوزه بازاریابی

کسب‌وکار و جامعه

منتقدان

نتیجه‌گیری

فصل پنجم: مدیریت علمی

تیلور و ایده‌هایش

مکتب تیلور

گسترش چشم‌انداز مدیریت علمی

گسترش مدیریت علمی

تحلیل مدیریت علمی

۱۸۱.....	انجیل کارایی
۱۸۶.....	نتیجه‌گیری
۱۸۶.....	تأمل: بقای اصلح
۱۹۱.....	فصل هشتم: تفکر مدیریت اروپایی
۱۹۴.....	هماهنگی روحی
۱۹۶.....	تکامل تفکر مدیریت در بریتانیا
۲۰۱.....	شرکای شرکت
۲۰۶.....	تفکر مدیریت بریتانیا پس از جنگ
۲۰۸.....	فیلسوف مدیریت: الیور شلدون
۲۱۱.....	تبادل دانش: بنجامین سبوم رونتري
۲۱۳.....	زندگی، ابراهیم مدیریت کرد: لیندال ارویک
۲۱۶.....	مشراب، ابراهیم رانسوی: هنری فایول
۲۲۰.....	رکود تاریخی تفکر مدیریت در فرانسه
۲۲۲.....	تفکر مدیریت آلمان
۲۲۵.....	راتنو و عقل‌گرایی
۲۲۷.....	کالبدشکافی
۲۳۱.....	تأمل: نوری که خاموش شد
۲۳۵.....	فصل هفتم: تفکر مدیریت و روابط انسانی
۲۳۶.....	مدیریت افراد
۲۴۱.....	روابط انسانی: مری پارکر فالت
۲۴۴.....	آزمایش‌های هاثورن
۲۴۹.....	تأمل: محدودیت‌های نظریه
۲۵۱.....	بینش‌های افراد شاغل
۲۵۶.....	جنبش روابط انسانی در جهانی گسترده‌تر
۲۶۰.....	تلاش برای ائتلاف
۲۶۶.....	نتیجه‌گیری‌ها
۲۶۹.....	فصل هشتم: رشد مکاتب مدیریت
۲۷۰.....	نظریه‌هایی در مورد مردم
۲۷۳.....	بازاریابی
۲۷۶.....	مدیریت علمی و بازاریابی
۲۷۸.....	مسئله توزیع
۲۸۰.....	بازاریابی و مدیریت
۲۸۳.....	ظهور راهبرد کسب‌وکار
۲۸۷.....	امور مالی شرکت
۲۹۵.....	کسب‌وکار بین‌المللی
۲۹۶.....	مشاوره مدیریت
۲۹۷.....	رشد آموزش در حوزه کسب‌وکار
۳۰۰.....	نتیجه‌گیری

۱۰۰	تأمل: اثر سیلو
۱۰۵	فصل نهم: از مدیریت علمی تا علم مدیریت
۱۰۹	پژوهش‌های عملیاتی
۱۱۳	اقتصاد مالی
۱۱۵	تأمل: آرزوی ناسالم برای رسیدن به دقت
۱۱۷	سازمان‌های انسان محور
۱۲۰	عقلانیت محدود: هربرت سایمون
۱۲۲	سیستم‌های باز
۱۲۵	نظریه اقتضایی
۱۲۹	واکنش‌ها
۱۳۱	هدف مدیریت: پیتر دراکر
۱۳۴	نتیجه‌گیری‌ها
۱۳۵	فصل دهم: عصره مدیریت
۱۳۶	چالش: دست‌آده از آلمان و ژاپن
۱۳۸	جنبش کیفیت
۱۴۳	اهمیت فرهنگ
۱۴۴	تأمل: نگرانی‌ها
۱۴۶	توسعه مفهوم بازاریابی
۱۴۹	دیدگاه‌های نوظهور در مدیریت
۱۵۳	سازمان بازنگرایی‌کننده
۱۵۷	به سمت نظریه (یا نظریه‌های) رهبری
۱۶۱	نتیجه‌گیری
۱۶۳	فصل یازدهم: تفکر مدیریت آسیایی
۱۶۶	چین
۱۷۰	جنگ و انقلاب
۱۷۳	اصلاحات اقتصادی
۱۷۷	ژاپن
۱۸۰	سیستم تویوتا
۱۸۱	اندیشیدن درباره استراتژی
۱۸۳	هند
۱۸۱	فصل دوازدهم: تفکر مدیریت در قرن بیست و یکم
۱۸۳	چالش تغییر
۱۸۴	چالش فناوری
۱۸۷	چالش روابط و شبکه‌ها
۱۸۹	چالش نوآوری و دانش
۱۹۲	چالش بین‌المللی‌سازی و جهانی‌سازی
۱۹۴	تأمل: قوی سیاه
۱۹۵	چالش پایداری

۴۱۴	چالش تنوع
۴۱۶	چالش مشروعیت
۴۱۹	فصل سیزدهم: نتیجه‌گیری
۴۲۳	هدف از تفکر مدیریت چیست؟
۴۲۵	عصر آهنی تفکر مدیریت
۴۲۹	منابع

www.ketab.ir

سخن مترجم

پیش از من و توفیق و نهالت بود، است
هرجا که قدم نهی تو بر روی زمین
گردنده فلک نیز به کاری بوده است
آن مردمک چشم‌نگاری بوده است
خیام نیشابوری

از سال‌های دور که تدریس درس تئوری‌های مدیریت و با آن در دوره‌های دکتر، تحلیل فلسفی نظریه‌های سازمان و مدیریت با اینجانب بوده است. نخست و در منابع فارسی و انگلیسی در تاریخ مدیریت را آغاز کردم. با کشش و حلاوتی که موضوع برای من داشت، یادداشت‌های زیادی گردآوری شد و در کلاس‌های درس بین دانشجویان عزیز به اشتراک گذاشته شد. تا این‌که به فکر تدوین کتاب «تحلیل تاریخی جامعه‌شناسی دیوان‌سالاری در ایران» افتادم. حجم وسیعی از اطلاعات تاریخی و جامعه‌شناسی دیوان‌سالاری ایران گردآوری گردید که در کتاب حاضر، محتوای شش جلد کتاب را در بر می‌گیرد.

برای درسنامه یک درس سه واحدی قطعاً حجم مطالب بسیار زیاد بوده و نویسنده را بر آن داشت کتاب مختصرتری را پدید آورد. در خلال جستجو با ویرایش اول کتاب «تاریخ تفکر مدیریت» مورگن ویتزل در سال ۲۰۱۲ آشنا شدم؛ بخش‌های زیادی از این کتاب، در کلاس‌های درس تدریس می‌شد و دانشجویان از آن بهره می‌گرفتند. این‌طور به نظر نویسنده این‌طور رسید که کتاب جامع است و به خوبی حق مطلب را در اکناف گیتی مورد بررسی قرار داده است.

هرچند بخش اسلامی آن احتیاج به دقت بیشتری داشته و در مورد بخش ایرانی کاملاً با ضعف اطلاعاتی و منابع مواجه بوده است.

ویرایش دوم کتاب در سال ۲۰۱۷ با تغییراتی ارائه گردید و مورد استفاده قرار می‌گرفت تا این که به فکر ترجمه آن افتادم و این فکر را چند تن از دانشجویان دکترای مدیریت در ذهن اینجانب قرار دادند. کار به کندی پیش می‌رفت تا سرکار خانم بهاره ثاقب، دانشجوی دکتری مدیریت دانشگاه علوم و تحقیقات، که توان بالایی ترجمه داشتند و سپس آقای مهران ابراهیمی نژاد، دانشجوی دکتری مدیریت رسانه دانشگاه تهران، که خود مدرس زبان انگلیسی بودند، زیر نظر اینجانب کار را شروع کردند.

قدم به قدم و مرحله به مرحله نوشته‌ها را به دقت مطالعه کرده و در نهایت به این نتیجه رسیدم که از آنجا که صرف کمی دور شده و علی‌رغم ارزشمندی بنیادی کتاب، بخش اسلامی و ایرانی آن به نگاه حقیقت‌ترواز منظر یک تحلیل‌گر بومی نگریسته شود. تجربه سال‌ها تدریس و مشاوره و فعالیت در رصدها مدیریت خاورمیانه و ایران به نگارنده این جرأت را داد که افزودنی‌های زیادی به کتاب داشته باشد، در همین آن که اصل کار، خود در جای خود به خوبی ارائه شده است. بی‌شک تاریخ مدیریت و تفکر، مدیریت در سرزمین کهنی مانند ایران بسیار مفصل‌تر از این خواهد بود و خواننده دقیق و پویا را راضی نمی‌کند؛ لاجرم این دسته از خوانندگان را به کتاب در دست چاپ «تحلیل تاریخی جامعه‌شناسی دیوان‌سالاری در ایران» که دو مجلد آن آماده چاپ است و بقیه اگر عمری به دنیا باشد آماده خواهد گشت؛ دید، احاله می‌دهم.

ایران با ورود به عصر پرومیتئوس (یونانی) که به عمارت‌سازان و افسانه‌ها معروف است، یعنی از زمان پیشدادیان و کیانیان و با ورود اقوام آریایی به جدها و ایرانیان، خود دارای تفکر مدیریتی بوده تا به عصر زرتشت؛ و سپس به سلسله‌های ساسانی، غزنوی، سلجوقی و هخامنشی و اشکانی و ساسانی می‌رسد و در تمامی این ادوار، تفکر مدیریتی برجسته‌ای نجو، کرده است. با ورود مسلمانان به ایران، دولت‌های اسلامی که دیوان‌سالاران آن‌ها عمدتاً ایرانی بودند، و سلسله‌های مستقل ایرانی چون صفاری و سامانی و غیره، همه و همه بر پایه‌های تفکر مدیریت عصر دماذاری - کشاورزی استوار بوده و به خوبی اداره می‌شده‌اند.

با ورود به عصر صنعتی و مدرنیسم نیز پایه‌های مدیریت ایرانی بر اثر تجربه ممتد تاریخی روش خود را داشته و آن را از دیگر کشورها ممتاز می‌کرده است. جوانان، این واقعیت را می‌باید در نظر داشته باشند که آن‌ها وارث تاریخ ممتدی از تجربیات مدیریت در ایران هستند. این میراث در بیشتر موارد ستودنی است و وقوف بر آن‌ها موجب رهیابی صحیح در میان تفکرات ضد و نقیض مدیریتی جهان خواهد بود.

ضمن قدردانی و ستودن زحمات همکاران گرامی ام که نام آنها در سرلوحه کتاب آمده است و عذرخواهی از ایرادگیری ها و نکته سنجی ها، به آن ها خسته نباشید می گویم.

مراتب تشکر ویژه ام از جناب آقای دکتر قاسم صفایی نژاد، مدیر محترم نشر جام جم، که در این وائفسای کمبود کاغذ و گرانی تقبل چاپ این اثر را در ۲۰۰۰ نسخه پذیرفته و نیز از ویراستار حرفه ای دقیق جناب آقای حسام الدین حقیقیان که زحمت بازخوانی و اصلاح بسیاری از نکات را کشیده اند، تشکر می گردد.

امیدوارم همکاران دانشگاه و مدیران حرفه ای این تلاش را در خور شأن خود بدانند:
 ران ملخی پیش سلیمان بردند ننگ است ولیکن هنر است از موری

علی اکبر فرهنگی

تهران - شهریور ۱۳۹۸